בשלח ג

א. בפרשתנו, קרוב לסיום פרשת ה־מן — לאחרי סיפור הפרטים[1] דירידת המן ואופן לקיטתו, ופרטי המאורעות דיום ששי ושבת, שביום ששי לקטו לחם משנה וביום השבת לא ירד המן, עד לסיום הענין ש„וישבתו העם ביום ה־שביעי"[2] — נאמר[3]: „ויקראו בית ישראל את שמו מן והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפיחית בדבש", ואח"כ בא הציווי ל־הניח ממנו „למשמרת לדורותיכם גו'"[4].

וצריך ביאור:

א) מדוע המתין הכתוב בפירוש ותי־אור המן („והוא כזרע גד גו'") עד לסיום כל הענין, כולל מאורעות דשבוע ימים[5] — ולא פירשו בתחילת סיפור המן (וב־פרט כאשר אמר משה לבנ"י[6] „הוא ה־לחם אשר נתן ה' לכם לאכלה")?

ב) ממ"כ כאן „ויקראו בית ישראל את שמו מן" משמע, שרק לאחרי כל ה־מאורעות שבינתיים (כולל פרטי המאו־רעות דיום ששי ושבת) החליטו שיש ל־קראו בשם זה: ואינו מובן: תיכף כשראו בנ"י את המן בפעם הראשונה חקרו ו־אמרו „איש אל אחיו מן הוא"[6] וברש"י „הכנת מזון"[8], אלא שאז לא הי' בגדר קריאת שם כהמשך הכתוב „כי לא ידעו מה הוא", וכביאור רש"י „לא ידעו . . שיקראוהו בשמו"[9]. ומה נתחדש להם בינתיים שידעו והחליטו לקראו בשם „מן"[10]?

ג) עד"ז קשה בהציווי להניח ממנו „למשמרת לדורותיכם" — דלכאורה הי' צ"ל הציווי בהתחלת ירידת המן, כשבנ"י ראו שהקב"ה מכין להם מזון כו' [שהרי זוהי כוונת הציווי ד„משמרת לדורותי־כם", כמבואר בפרש"י[11] ש„בימי ירמיהו כשהי' . . מוכיחם למה אין אתם עוסקים בתורה והם אומרים . . מהיכן נתפרנס הוציא להם צנצנת המן א"ל אתם ראו דבר ה' . . ראו בזה נתפרנסו אבותיכם הרבה שלוחין יש לו למקום להכין מזון ליראיו"] — ולא לאחרו עד לאחרי פרטי המאורעות דיום ששי ויום השבת[12].

---

1) פרשתנו טז, יד ואילך.

2) שם, ל.

3) שם, לא.

4) שם, לב־לד.

5) שהרי תחילת ירידת המן היתה ביום א' — רש"י פרשתנו טז, א.

6) שם, טו.

7) בראב"ע (שם, לא) „הנה הזכיר למעלה ה־נסים שנעשו במן ושב עתה לספר בשבחו". אבל קשה לכאורה, כי מדוע לא נאמר זה לפני הזכרת ה־נסים (לאחרי אמירת משה „הוא הלחם גו'"), כב־פנים. ובפרט שמפסיק הענין בסיפור מאורעות דיום ששי (ושבת), שתיאור המן שייך לכאורה לתחילת ירידת המן.

8) ומביא ראי' מדניאל א, ה (וברש"י דניאל שם „לשון הזמנה". אלא די"ל ששם אין צריך לפרש „מזון", כי בזה המדובר בקרא. וראה סוכה לט, ב ובפרש"י שם. וראה יונה ב, א. שם ד, ו־ח. ואכ"מ).

9) ראה פרש"י (בראשית ב, יט): מיד בו ביום.

10) וראה כלי יקר (פרשתנו שם, טו) וש"ך עה"ת (שם, לא) טעם ע"ד הרמז.

11) פרשתנו שם, לב.

12) ולכאורה דוחק לתרץ ע"פ פרש"י (שם, לג) ש„לא נאמר מקרא זה עד שנבנה אהל מועד" (כי לפני שנבנה אהל מועד לא שייך הציווי „הנח אותו לפני ה'", „לפני הארון") ולכן מאחרו הכתוב עד

ועכצ"ל, שהמאורעות שבין התחלת ירידת המן לסיום הפרשה, כולל יום ששי ושבת — „הביאו" להבנת מהות המן ובמילא — בחירת וקביעות שמו, ולכן אף המתין הכתוב עד כאן לתארו ולצוות להניח ממנו „למשמרת לדורותיכם".

ב. ויש לומר נקודת הביאור בזה — שפרטי המאורעות דיום הששי ויום השבת אינם דבר נוסף וצדדי בענין המן, אלא הם שייכים לתוכן ענין המן, ובענינו: גדרו של מזון זה מחייב שלא ירד בשבת.

כלומר: הטעם שהמן לא ירד בשבת הוא לא רק בגלל איסורי שבת הקשורים בלקיטת המן והכנתו (שלפ"ז ה"ז (רק ענין צדדי ו)אריא הוא דרביץ עלי'[13], ו־מונע את ירידתו בשבת), אלא שזהו מצד המן, שתוכן ענין המן מחייב שלא ירד בשבת[14] (וכדלקמן סעיף ד ואילך).

ועפ"ז — נמצא שעד השבת (שאז לא ירד המן ואכלו את ה„לחם משנה" שירד ביום הששי) עדיין לא נשלמה תכליתו של המן.

וזוהי נקודת הטעם שקריאת שם „מן" ע"י בנ"י היתה רק לאחרי ש„וישבתו העם ביום השביעי":

זה שבתחילה אמרו בנ"י איש אל אחיו „מן הוא" („הכנת מזון") אין זה בגדר קריאת שם, אלא (הפכו) — שמחמת העדר הידיעה („כי לא ידעו . . שיקראוהו בשמו"), כיון שהי' תיכף לתחילתו ועדיין לא ידעו מהות מזון זה ופרטיו, לכן אמרו רק „מן הוא", שיש כאן „הכנת מזון":

ורק לאחרי שנגמר היקף (שבוע) שלם[5] של ירידת המן (ובפרטיות — שני החלקים שבזה — ירידתו בימי החול, ושלילת ירידתו בשבת) — באה לבנ"י הידיעה (ידעו) והכרת המן, והיו יכולים לקרותו בשם (המורה על תוכנו ומהותו).

וזהו גם הטעם שתיאורו של המן („כזרע גד גו") והציווי ליקח ממנו „למשמרת לדורותיכם" באו בכתוב רק לאחרי הסיפור אודות העדר ושלילת ירידתו בשבת — בתחילה מסיים הכתוב הסיפור אודות ירידת המן (שזה מסתיים עם הסיפור ע"ד העדר ירידת המן בשבת, כנ"ל), ואח"כ בא תיאור המן עצמו (ולבסוף — הציווי לדורות).

ג. ענין האמור, שהעדר ירידת המן בשבת אינו מסובב מאיסורי שבת, מובן ומוכרח הוא לפי שיטת רש"י בפירושו עה"ת, דמשמע שס"ל שכל ענין השבת נתחדש רק בעת ירידת המן:

לאחרי שלקטו בנ"י המן כמה ימים, הרי ביום הששי לקטו לחם משנה ואז „ויבואו[15] כל נשיאי העדה ויגידו למשה", ומפרש רש"י[16]: ויגידו למשה, שאלוהו מה היום מיומים, ומכאן יש ללמוד שעדיין לא הגיד להם משה

לסוף סיפור ענין המן — כי מכיון שבפועל „נכתב כאן בפרשת המן", הי' צ"ל כתוב לכאורה תיכף ומיד בסיפור התחלת ירידת המן (כבפנים). ועוד: מפשטות לשון רש"י משמע שרק „מקרא זה" (פסוק לג) נאמר שלא במקומו, ולא פסוק לב שלפניו (ו־ראה ראב"ע שם).

13) ל' חז"ל — עירובין עח, ב. שבועות כב, ב.

14) בהקשר שבין מן לענין השבת — ראה תו"א פרשתנו סה, ג (ובדרושי מן בתו"ח ואוה"ת פרשתנו).

וראה לקו"ש ח"ד ע' 1037 ואילך (ובהערה 19 שם). חט"ז ע' 173 ואילך.

15) שם, כב.

16) והוא ע"פ המכילתא עה"פ.

פרשת שבת שנצטווה לומר להם והי' ב־יום הששי והכינו גו'[17] עד ששאלו את[18] זאת כו'.

והדברים מתמיהים, שהרי מפורש ב־פרש"י לעיל[19] שפרשת שבת כבר ניתנה לישראל במרה — ומה מקום לשאלה „מה היום מיומים", דהיינו שאין נשיאי העדה יודעים כלל אודות יחודו של יום הששי, שבו חייבים להכין מאכלי שבת וכו', עד שתמהו „מה היום מיומים" ומשה הוצרך להגיד להם ולחדש „שבתון שבת קודש לה' מחר את אשר תאפו גו' ואת אשר תבשלו גו'"[20]?

אלא ששאלה זו מתורצת בדיוק לשו־נו של רש"י עצמו[19] — שכתב שבמרה „נתן להם מקצת פרשיות של תורה שית־עסקו בהם שבת כו'", כלומר, במרה לא נצטוו (לפרש"י) על השבת כ"א רק ניתנה להם פרשת שבת שיתעסקו בה (לימוד הפרשה[21]), שעדיין לא הי' ענין של שמי־רת שבת בפועל (ורק לימוד פרשת שבת בתורה) — ולכן שאלו „מה היום מ־יומים"[22].

ועפ"ז יש לתרץ[23] עוד דבר בלתי מובן: בהמשך הענין מסופר דאף לאחרי שהודיע משה לבנ"י ד„שבתון שבת קודש לה' מחר", ו„(המן) לא יהי' בו"[24] — „יצאו מן העם ללקוט"[25].

ולכאורה: היציאה לשדה ע"מ ללקוט המן היתה בודאי עם הכלים להביא בהם המן הביתה, ונמצא שעברו ביציאה זו על איסור הוצאה[26]?

ואין לתרץ שזוהי כוונת אמירת ה' למשה[27] „עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי, ראו כי ה' נתן לכם השבת גו' שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", שעברו בזה על „לשמור מצותי" — כי מפשוטו של מקרא (לשון הכתוב) משמע, שרק אז לאחרי שיצאו ללקוט נצטוו „שבו איש תחתיו אל יצא איש", שלא יצאו ללקוט המן בשבת[28] (ד־בפסוקים שלפנ"ז נאמר רק שהמן לא יהי' בו, אבל לא בא איסור (במפורש)

---

17) שם, ה.

18) כן הוא בדפוסים שלפנינו (וכן בדפוס ראשון). ובכמה כת"י שתח"י „מה זאת" (וכ"ה בהו־צאת בערלינער). — ובדפוס שני: עד ששאלוהו וזהו שאמר כו'.

19) פרשתנו טו, כה.

20) טז, כג.

21) ראה רמב"ן שם (בפירוש דברי רש"י). שפ"ח שלח (טו, לב). וראה ראי"ם פרשתנו שם בסופו (ונת' בארוכה בשיחות ש"פ בשלח וש"פ ואתחנן תשכ"ח). — ושקו"ט בארוכה במפרשי רש"י פרשתנו ופ' שלח שם.

ומ"ש רש"י בפ' ואתחנן (ה, יב) „כאשר צוך — קודם מ"ת במרה", וגם בפרש"י משפטים (כד, ג) „שבת . . שניתנו להם במרה", (שם, ז) „שנצטוו במרה" — אין הכוונה שנצטוו לקיימם תומ"י, רק שניתנו להם הפרשיות ללמוד (ראה בשיחות הנ"ל). וראה לקמן הערה 31. — ולהעיר משתי הדעות שהובאו בפרש"י בא יג, יא.

22) ואף שידעו אודות יום השבת מלימוד ה־פרשיות — מכיון שלא היו מצווים בשמירת שבת בפועל, לא עלה על דעתם שהלחם משנה בפועל — שייך לשבת.

23) וכן מתורצת בפשטות קושיית הרא"ם, דע"פ פרש"י (פרשתנו טז, א) דט"ז באייר יום א' בשבת הי', נמצא, שביאתם למדבר סין בט"ו אייר (פרשתנו שם) היתה ביום השבת, היינו שנסעו אז ביום השבת.

24) שם, כו ובפרש"י.

25) שם, כז.

26) וראה חזקוני שם. תוד"ה לאו עירובין יז, ב. וראה תי"ע שם, כט. ועוד.

27) שם, כח־כט.

28) ראה רש"י שם (כט): ועיקרו של מקרא כו'. וראה נחלת יעקב שם.

לצאת ללקוט), ונמצא שלא עברו בנ"י על ציווי ה'[29].

[וכוונת הדיבור „עד אנה מאנתם גו'" היא (לא שבנ"י עברו על ציווי ה', כ"א) רק שהיו מחוסרי אמונה, דמכיון שראו שהקב"ה נתן להם לחם משנה ביום ה־ששי באמרו הטעם בפירוש שביום ה־שביעי „לא תמצאוהו בשדה . . לא יהי' בו"[30], אין מקום לצאת לשדה למצוא מזון].

ותמוה — מאחר שכבר אמר להם משה ד„שבת קודש לה' מחר", הרי נאס־רו לצאת ללקוט המן בשבת מפני איסור הוצאה (ואף שלא מצאוהו בשדה, הרי הוציאו את הכלים כנ"ל)?

וע"פ הנ"ל יש לומר: ע"ד הפשט, הציווי על שמירת שבת בשלימותה לא בא עד מ"ת, ומה שכאן אצל המן נאמר להם „שבתון שבת קודש לה' מחר" — אין זה ציווי על שמירת שבת בשלימו־תה, כ"א אך ורק על שמירתה בענינים השייכים ללקיטת המן והכנתו[31]. ולכן, מכיון שבתחילה נאמר לבנ"י רק ע"ד איסור אפי' ובישול[20], לא נאסרו (עדיין) בהוצאה מרשות לרשות וכו', והיו מותרים ע"פ דין לצאת וכו', ורק כאשר ה' אמר בפירוש „שבו איש תחתיו אל יצא גו'" נאסרו בזה.

ד. נמצינו למדין, שאין הפירוש שאי־סורי שבת הם שגרמו שהמן לא ירד בשבת (שהרי בעת תחילת ירידת המן עדיין לא נאסרו ישראל במלאכת שבת זו), אלא להיפך: תוכן ענין המן הוא ש־גרם שתנתן לישראל מצות השבת (עכ"פ במלאכות השייכות ללקיטת המן והכ־נתו).

בפשטות הי' אפשר לבאר זה ע"פ פרש"י עה"פ[32] „הנני ממטיר לכם לחם מן השמים גו' למען אנסנו הילך בתורתי גו'" — „אם ישמרו מצות התלויות בו שלא יותירו ממנו ולא יצאו בשבת ללקוט", הרי שאחד מנסיונות המן (שה' המטיר לחם מן השמים „למען אנסנו") הי' בענין לקיטתו בשבת.

אבל הא גופא טעמא בעי: מהי ה־הסברה לזה שנסיון המן הי' דוקא בענין השבת? ובמיוחד (ע"פ הנ"ל) שזאת תהי' הסיבה שניתנה אז השבת לישראל.

שעכצ"ל שתוכן ענין המן קשור עם תוכן ענין השבת.

וי"ל הביאור בזה:

לעיל עה"פ[33] „ובקר וראיתם את כבוד ה'" פרש"י ש„הלחם ששאלתם ל־צורך בירידתו לבקר[34] תראו את כבוד אור פניו שיורידהו לכם דרך חיבה ב־בקר שיש שהות להכינו וטל מלמעלה וטל מלמטה כמונח בקופסא".

שמזה מובן, שמלבד כללות החידוש שבנתינת המן — שהי' „לחם מן השמים",

---

29) ראה שקו"ט בארוכה במפרשי רש"י דלעיל הערה 21. ואכ"מ.

30) שם, כה־כו.

31) ועפ"ז יומתק ג"כ הא שבפ' ואתחנן שם פרש"י „כאשר צוך" — במרה, ולא בפ' המן (ראה מפרשי רש"י שם. ראה"מ פרשתנו טו, כה. ועוד) — כי לשיטת רש"י, בפ' מן נצטוו רק על מלאכות ה־שייכות ללקיטת המן (משא"כ במרה שניתנה להם (ללמוד) כל „פרשת" שבת).

32) פרשתנו טז, ד.

33) שם, ז.

34) כן הוא — „לבקר", ולא „בבקר" (כלשון רש"י לאח"ז) — בדפוסים שלפנינו, דפוס שני וכת"י רש"י שתח"י (אלא שבכמה מהם הלשון „בירידתו תראו לבקר כבוד כו'"). — ובדפוס ראשון: ובקר כשיוריד לכם המן וראיתם כו'.

המגיע לבנ"י בלי שום טירחא (עכ"פ בלי הטירחא הנדרשת בלחם מן הארץ) — הנה עוד זאת, שזה גופא נתנו הקב"ה באופן של „דרך חיבה", למעט ככל האפשרי את טירחת בנ"י בהשגת מזון זה.

ונמצא, שגדר ענין המן הוא אחד עם ענין השבת — כי מן הוא הלחם המגיע לבנ"י באופן של שביתה ומנוחה ותענוג, ללא טירחא ויגיעה מצדם[35].

ולכן, שלימות החיבה בנתינת המן היא בזה, שביחד עם נתינת המן, נתן הקב"ה לבנ"י את השבת, ובאופן ד„ראו כי ה' נתן לכם השבת", „ראו בעיניכם כי ה' בכבודו מזהיר אתכם על השבת שהרי נס נעשה בכל ע"ש לתת לכם לחם יומיים"[36] — היינו, שמזונם ניתן להם בשלימותו ביום הששי כדי שביום השבת תהי' להם מנוחה שלימה, ללא שום טורח ודאגה על מזונם של יום זה.

ה. ועפ"ז יובן המשך הכתובים[37], דרק לאחרי סיפור ענין השבת („וישבתו העם ביום השביעי") — אז „ויקראו גו' שמו מן",

כי שם זה מורה על ענין העונג בלתי מוגבל שבו, ש„הי' כ"א מישראל טועם כל מה שהי' רוצה"[38] בלי הגבלה — ש־לכן אין לתארו בתואר מוגבל, ויש לק־רותו רק „מן", „הכנת מזון"[39] — והכרת ענין ה„עונג" שבמן באה לידי שלימותה רק לאחרי ש„וישבתו העם ביום ה־שביעי";

והכתוב ממשיך להדגיש את גודל ה־עונג שבמן — „וטעמו כצפיחית בדבש"[40] (כי רק אז הרגישו העונג השלם[41] שב־מן);

ואח"כ בא הציווי להניח ממנו „למש־מרת לדורותיכם", כי בה„משמרת לדורו־תיכם" נוגע לדעת שהמן ניתן באופן כזה שלא זו בלבד שבמשך ששת ימי החול היו רק טירחות הכי מועטות, אלא עוד זאת, שבבוא השבת הכין הקב"ה מזונם מע"ש, באופן שבשבת היתה אצלם שבי־

---

35) ראה גם נחלת יעקב (הובא בשפ"ח) בראשית ב, ג.

36) פרשתנו טז, כט ובפרש"י.

37) בהבא לקמן — להעיר גם מצרור המור פרשתנו כאן.

38) שמו"ר פרשתנו (פכ"ה, ג)*. ועד"ז ב־במדב"ר פ"ז, ד. וראה יומא עה, א. רש"י עה"ת בהעלותך יא, ה ד"ה את הקשואים. שם, ח ד"ה וטחנו.

39) ראה גם כלי יקר שבהערה 10.

40) וי"ל ד„כזרע גד לבנ" הוא הטעם שאא"פ לקרותו בשם מלבד התואר הכללי „מן" (מלשון „הכנת מזון") — דמראה לבן מורה על פשיטות ש־למעלה מצבע (ראה בארוכה בזה לקו"ש ח"ט ע' 17 ואילך. וש"נ), ו„כזרע גד" היינו כפרש"י „לענין העגול", שעגול מורה על דבר שאין לו תחילה וסוף (ראה בחיי תרומה כה, לא בסופו. לקו"ת ואתחנן ז, סע"ב. שה"ש א, ג).

41) ולהעיר מפרש"י טז, כב: ומ"א כו'.

---

*) ולהעיר מדעת ר"א שם, ד„אף דבר לא הי' אומר בפיו אלא חושב בלבו מה שנפשו מתאוה כו'", דמשמע דמיד כש„חושב בלבו", „הי' טועם (באכי־לתו) מה שהי' מתאוה". שזהו עוד יותר מה„מהירות" שע"י „מטה אהרן" (קרח יז, כג. ועיין לקו"ת ס"פ קרח), שהיתה שהיית זמן (וכן הי' צ"ל הנחת המטה לפני ה').

וי"ל כי במציאותו של המן (למטה) כבר היו ב־פועל „כל מעדני עולם" (ל' הבמדב"ר שבפנים ה־הערה) ומחשבת האדם לא באה אלא לגלות טעם זה (משא"כ במטה אהרן שהי' צ"ל השפעה והמשכה מלמעלה, אלא שהיתה באופן של מהירות).

תה ומנוחה גמורה, „וישבתו העם ביום השביעי". בזה היא שלימות הידיעה והכרה (עד לאופן של ראי' — „למען יראו את הלחם"[41]) שהקב"ה יכול להזין את ישראל באופן שלא יצטרכו לעסוק בשום מלאכה ויוכלו לשמור (לעסוק) בתורה במנוחה גמורה.

ו. ההסבר האמור בשייכות של ענין המן ליום השבת — עולה בקנה אחד עם דברי הזהר[42], דאף שהמן לא ירד בשבת, ה"ז רק בירידתו והמשכתו למטה בעוה"ז, אבל למעלה הוא להיפך — שברכת המן היתה דוקא ביום השבת, ומינ' מתברכין כולהו יומין, שע"י ברכה זו ביום השבת ירד המן למטה בששת ימי החול שלאח"ז.

ולכאורה צריך ביאור: מכיון ש„קדשו במן שלא ירד כלל בשבת"[43] — מדוע ברכתו למעלה היא דוקא ביום השבת?

וע"פ האמור לעיל מובן: מכיון שתוכן ענין המן הוא — השפעת מזון באופן של תענוג, „בפנים מאירות . . דרך חיבה"[44], לכן הזמן המתאים לברכה על השפעה זו הוא דוקא ביום השבת, שאז הוא זמן מנוחה ועונג.

ז. והנה נוסף לזה שכל התורה היא נצחית, י"ל דזה שהמן הגשמי הוא „משמרת לדורותיכם", נצחי (וכמחז"ל[45] שנגנז עם הארון) — יש בו הדגשה מיוחדת שתוכנו ישנו תמיד בכל אחד ואחד מישראל. כלומר, דגם כאשר מזונו של האדם הוא „לחם מן הארץ", ובאופן שהוא בעצמו צריך לטרוח בזה (וכמאמר[46]: הרבה עשו כר' ישמעאל — שצ"ל ואספת דגניך גו'[47] — ועלתה[48] בידן) — מ"מ, גם במזון זה ישנו תוכן ענין המן[49].

והענין בזה:

ידוע[50] ההפרש בין ישראל לעמים, דלאומות העולם נשפע ריבוי השפעה, כי אצלם ההשפעה אינה בחשבון ובאה אליהם „חנם — מן המצות"[51], בלי עבודה (רוחנית), ולכן ההשפעה היא בריבוי, מאחר שאינה תלוי' בעבודה: משא"כ ההשפעה לישראל היא השפעה מדודה, כי נשפע לפי עבודתם, וכמש"נ[52] „אם בחוקותי תלכו גו' ונתתי גשמיכם בעתם". ומכיון שההשפעה היא בחשבון, לכן היא השפעה מוגבלת ומדודה, לפ"ע עבודתם של ישראל.

אבל, ריבוי ההשפעה שאצל האומות הוא רק ריבוי בכמות, אבל אין בהשפעה זו עונג, בלשון התניא[53] שהקב"ה משפיע להם חיות רק „כמאן דשדי בתר כתפוי לשונאו שלא ברצונו": משא"כ בהשפעה לבני ישראל, עם היותה השפעה מדודה, בהשפעה זו ישנו „תענוג", כולל תענוג דלמעלה, שהקב"ה מתענג מהש-

---

42) פרשתנו סג, ב. שם יתרו פח, א.

43) פרש"י בראשית ב, ג. ועד"ז בפרש"י יתרו כ, יא.

44) ל' רש"י פרשתנו טז, ז.

45) יומא נב, ב. וש"נ.

46) ברכות לה, ב.

47) עקב יא, יד.

48) ולהעיר מהלשון ועלתה.

49) ראה גם בארוכה לקו"ש חט"ז ע' 176 ואילך.

50) בכל הבא לקמן ראה קונטרס ומעין מאמר ח ואילך. ועוד.

51) ל' רש"י בהעלותך יא, ה (מספרי שם). ור' ראה זח"ב קכח, א. זח"ג קח, א.

52) ר"פ בחוקותי.

53) פכ"ב. נת' בקונטרס ומעין מ"ב פ"ב ואילך. מאמר ז' ואילך.

פעה זו לבני ישראל עם קרובו, ו„באור[54] פני מלך חיים".

וזוהי גם מעלתם של ישראל שהם בוחרים בהקב"ה[55], היינו שמוותרים על ריבוי ההשפעה שיכולים לקבל בדוגמת או"ה, ובוחרים לקבל חיותם ושפעם מצד הקדושה דוקא, אף שהיא השפעה מדודה, מאחר שרק בהשפעה זו ישנו התענוג דלמעלה, „באור פני מלך חיים".

ח. ומעלה זו בההשפעה לישראל, באה לידי ביטוי וגילוי בענין המן:

מצד אחד אין בהמן ריבוי בכמות, אדרבה, המן ניתן במדידה הכי מדויקת, רק ליום אחד, ורק עומר לגולגולת, לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר[56]; אבל לאידך, עומר זה ניתן „בפנים מאירות . . דרך חיבה", שבנ"י ראו בזה „כבוד אור פניו"[57] (דבאור פני מלך חיים)[58].

וכשם שהוא מצד ה„למעלה", שבההשפעה שמצד הקדושה מלובש התענוג דלמעלה — כמו"כ הוא מצד ישראל (מקבלי ההשפעה), שההשפעה מתקבלת אצלם באופן של תענוג. וכפי שבא בגלוי ובפשטות בהמן, דמלבד זאת שהגיע להם ללא טירחא, הרי היו טועמים במן כל טעם שהיו רוצים[38], ועוד זאת, שביחד עם המן ירדו להם אבנים טובות ומרגליות[59] שאין (עיקר) ענינן אלא לעונג.

ולכן לא ירד המן בשבת (אף שברכת המן למעלה היא דוקא בשבת כנ"ל), כי ענין התלבשות התענוג בהשפעה זו תכליתו לפעול בישראל ענין העונג, ולכן דוקא ע"ז שיש בשבת ברכה על השפעת המן, ה"ז פועל שלא ירד למטה לישראל ביום השבת, באופן שמנוחת ישראל ביום השבת תהי' בתכלית השלימות.

וזהו אחד הביאורים בההפרש שבין ישראל לעמים בשבת — שבנ"י מחוייבים בשמירת שבת, ואילו עכו"ם ששבת חייב מיתה[60]: אצל ישראל, מכיון שענין עיקרי בההשפעה שלהם הוא ענין התענוג, לכן היא גורמת ומביאה את תענוג האדם, יום מנוחה ותענוג [וכן להיפך: כדי שאיש ישראל יהי' כלי לקבל השפעה זו צ"ל ענין השביתה ממלאכה]: משא"כ אצל האומות, שהקב"ה משפיע להם „כמאן דשדי . . שלא ברצונו", נשלל אצלם ענין ה„רצון" והמנוחה, כ"א יגיעה וטירחא דוקא.

וזוהי גם ההוראה הנצחית מענין המן לכל הדורות („משמרת לדורותיכם") — שאצל בני ישראל צ"ל יקר ההשפעה שמצד הקדושה שהיא באופן של „באור פני מלך חיים", אף אם בגלל זה צריכים לוותר על ריבוי ההשפעה שמצד ד„שדי בתר כתפוי", ודוקא ע"ז מגיעים למנוחה ועונג האמיתי,

---

54) משלי טז, טו.

55) ראה בארוכה אוה"ת תבא (ע' תתערב ואילך. תתרפד ואילך). ועוד. וראה גם לקו"ש חי"ט ע' 280, ושו"נ.

56) פרשתנו טז, יח.

57) ל' רש"י (הובא לעיל ס"ד). וראה רמב"ן פרשתנו טז, ו (ובחיי שם, ד) ש„המן הוא מתולדות אור העליון". ע"ש בארוכה.

58) בניגוד להשליו, שלא מצינו בו מדידה כבמן (וראה בשליו דבהעלותך — יא, לב) — השפעה בריבוי, „אך לא בפנים מאירות יתננה לכם" (רש"י פרשתנו הנ"ל), וכן מצד בנ"י, שהי' רק „לאכול ולא לשובע" (רש"י שם טז, ח), בלי עונג. — וראה ע"ד החסידות לקו"ש חט"ז ע' 169 ואילך.

59) יומא עה, סע"א.

60) סנהדרין נח, סע"ב.

והקמעא (בגשמיות) בתחלה תומ"י מתברך לשובע[61], ועד שזוכים מלכת־חילה – למזוני רויחי, לריבוי בהשפָעות גשמיות[62], עד לריבוי ההשפעה שיהי' „באותו הזמן", וכמבואר ומפורש ומפורט ברמב"ם בסיום וחותם ספרו[63] – וב־מהרה בימינו ממש.

(משיחות ש"פ בשלח תשכ"ח, ש"פ בחוקותי תשמ"ו)

61) ראה פרש"י בחוקותי (כו, ה) ד"ה ואכלתם.

62) ראה קונטרס ומעין מ"י פ"ג. ועוד. לקו"ש ח"ט שם.

63) שבשבוע זה (יו"ד שבט תשמ"ז – יום ה־הילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר) הי' סיום מחזור השלי־שי של לימוד שיעור יומי בספר הרמב"ם ללומדים ג"פ ליום (וכן סיום מחזור הראשון ללומדים פ"א ליום).